

ÚJ TÁMOGATÁSI RENDSZEREK A RÉGI MAGYAR BAROMFIFAJTÁK VÉDELMEBEN

A nemzetközi hírű magyar génmegőrzési programok törvényi alapját az 1993. évi CXIV. törvény az állattenyésztésről és a kapcsolódó miniszteri rendeletek alkotják: a 36/1994. (VI. 28.) FM-KTM együttes rendelet a védett őshonos és veszélyeztetett helyzetbe került állatfajták körének megállapításáról, illetve a 37/1994. (VI. 28.) FM rendelet a védett őshonos állatfajták genetikai fenntartásáról és támogatásuk rendjéről.

Az állattenyésztési törvény a védett őshonos állatfajtákra és a veszélyeztetett állatfajtákra vonatkozóan az alábbiakat határozza meg:

11. § (1) A védett őshonos fajták jelentős genetikai értéket képviselnek, eredeti állapotú megőrzésük nemzeti érdek és állami feladat, melynek végrehajtásáról a minisztérium (FVM) - a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, a tenyésztési hatóság és más szervek bevonásával - gondoskodik.

(2) Őshonosságuk miatt védett állatfajtáknak kell tekinteni azokat a fajtákat, amelyek Magyarország természetföldrajzi környezetében alakultak ki, illetőleg tartásuknak, tenyésztésüknek történeti hagyománya van.

(3) A védett őshonos fajták fenntartásához, jogszabályban meghatározott módon és feltételekkel az állam támogatást ad.

12. § A magas genetikai értéket képviselő, veszélyeztetett helyzetbe került fajták állományait védeni kell, ehhez az állam külön jogszabályban meghatározott módon és feltételekkel támogatást adhat.

A jogszabályokban meghatározott központi támogatás a biológiai alapok megőrzését célzó FVM program részeként 2003-ig működött, és elsősorban a tenyészállatok normatív támogatásán alapult. Az őshonos elitállományok fentiektől független, lényegesen alacsonyabb mértékű OMMI támogatása ma is létezik. Kevésbé megoldott azonban az új génmegőrzési programok kialakításának, új fajtagyűjtemények támogatásának, a rendelkezésünkre álló genetikai alapok fejlesztését segítő tenyésztési eljárások kidolgozásának és bevezetésének, a génmegőrzéshez kapcsolódó oktatási, kutatási és tanácsadási tevékenység fejlesztésének kérdése. Ezek rendezése a hazai háziállatfajták genetikai változatosságának fenntartása érdekében elengedhetetlen. Az FVM és az OMMI az érintett tenyésztő egyesületek bevonásával jelenleg egy többszintű őshonos háziállat-támogatási rendszer jogszabályi kereteinek kialakításával, az EU jogszabályokban meghatározott elvek szerint kívánja megteremteni a régi magyar állatfajták biztonságos megőrzésének feltételeit.

A Tanács 870/2004/EK rendelete az őshonos állatok védelméről megállapítja: a biológiai és genetikai sokféleség a mezőgazdaságban alapvető fontosságú a mezőgazdasági termelés és a vidéki térségek fenntartható fejlődéséhez. Ezért – a közös agrárpolitika (KAP) céljainak megvalósítása érdekében – biztosítani kell a genetikai sokféleség fenntartható módon történő megőrzéséhez, jellemzéséhez, begyűjtéséhez és hasznosításához szükséges

intézkedéseket.

A fentiekkel összhangban az FVM egy új, több lábon álló támogatási rendszer kidolgozását kezdte meg a régi magyar háziállatfajták védelme érdekében. Ennek legfontosabb elemeit az alábbiakban mutatjuk be (kivonat az FVM munkaanyagából):

- Az őshonos és veszélyeztetett helyzetbe került állatfajtákat a nemzeti örökség részeként, mezőgazdasági génbankként, a természetvédelem részeként és a műemlékvédelem egyik eszközeként kell kezelni. A fajták nemzeti értéket képviselnek, ezért kezelésük és fenntartásuk - tulajdonviszonytól függetlenül - bizonyos szabályokhoz kötődnek. Tekintettel arra, hogy a feladat a társadalom egésze számára és hosszú távon térül meg, a tevékenységet állami szerepvállalással kell végrehajtani.

- Mindezen érvek alapján az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. törvény e fajták megőrzését állami feladattá tette, az Országgyűlés a 32/2004. (IV. 19.) OGY határozatban több fajta felsorolásával ezeket nemzeti kincsé nyilvánította.

- Az EU is kiemelt jelentőséget tulajdonít a piaci termelésből kiszoruló fajták védelmének, azok utókor számára történő megőrzésének. A Tanács 870/2004/EK rendelete szerint a mezőgazdaság genetikai erőforrásainak megőrzése, jellemzése, begyűjtése és felhasználása terén vállalt feladatok segíthetik a biológia sokféleség fenntartását, javíthatják a mezőgazdasági termékek minőségét, hozzájárulhatnak a diverzi-

fikáció növeléséhez a vidéki térségekben, ezeken túl csökkenthetik a ráfordításokat és a mezőgazdasági termelési költségeket azáltal, hogy elősegítik a fenntartható mezőgazdasági termelést és hozzájárulnak a vidéki térségek fenntartható fejlődéséhez. Az EU a fenti értékek összetettségét ismeri el akkor, amikor a fajták védelmének támogatását az eredeti környezetben történő megőrzéshez köti és az agrár-környezetvédelem részeként kezeli, illetve amikor a mezőgazdaság genetikai erőforrásainak megőrzésére, jellemzésére, begyűjtésére és hasznosítására irányuló közösségi program létrehozásáról rendelkezik (a Tanács 1698/2005/EK rendelete). Természetesen ez nem mentesíti az egyes tagországokat attól, hogy a megőrzés és fenntartás érdekében intézkedéseket hozzanak.

Az eredetvédelem nemzeti szabályozása:

- Az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. törvény és a végrehajtására kiadott vonatkozó rendeletek a megőrzésnek szakmai keretet adnak.
- Az őshonos és védett fajták körének meghatározását a 36/1994. (VI. 28.) FM rendelet tartalmazza, felsorolva azokat. E védett kör bővítésére a két érintett miniszternek ad lehetőséget.
- A genetikai megőrzés első lépése a megfelelő tenyésztési program kialakítása és annak végrehajtása. A hatályos szabályozás értelmében a fajtánkénti tenyésztési program kidolgozása a tenyésztési hatóság, az OMMI feladata, míg annak végrehajtására az ezt vállaló társadalmi szervezet kaphat jogosítványt. A tervezett jogszabályi változások ugyanakkor ezt a feladatot kizárólag a fajták tenyésztő szervezeteinek (tenyésztő egyesületek, szövetségek) hatáskörébe rendelik.

A fajtafenntartás érdekében az alábbi

támogatási formák kerültek kidolgozásra, illetve kidolgozásuk várható:

- Az Állattenyésztési alap tenyészállattámogatása a 13/2006. (II. 7.) FVM rendelet 2. és 3. melléklete szerint. Ezt a támogatási formát az FVM a baromfifélék esetében lényegesen átdolgozta, és megnövelte a támogatások mértékét. A baromfi-, nyúl-, prémes állat és méh tenyészállattámogatások összegét, illetve az MGE keretében fenntartott elit baromfiállományokra igényelt támogatás mértékét az 1. táblázat tartalmazza.
- A biológiai alapok megőrzése (25/2004. (III. 3.) FVM rendelet)

Normatív támogatás nőivarú egyedre vetítve, illetve a tartási körülmények javítása érdekében beruházás jellegű támogatás biztosítása

- Az OMMI költségvetésén keresztül a 37/1994. (VI. 28.) FM rendelet alapján az elit állományok megőrzéséhez nyújtott normatív támogatás.
- Az őshonos állatok tartásának gazdasági kompenzációja normatív támogatás formájában a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program keretében (a Tanács 1698/2005/EK rendelete az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról).

SZALAY ISTVÁN